



Õiguskantsler

Teie 12.12.2014 nr

Meie 16.01.2015 nr 6-3/150065/1500228

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Pudeli- ja mineraalvee lubatavus kartseris**

Pöördusite õiguskantsleri poole 17.12.2014 laekunud avaldusega, milles palute, et õiguskantsler pöörduks omakorda justiitsministri poole, et justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ (edaspidi ka lühidalt sisekorraeeskiri või VSKE) § 60 lõikesse 1 lisataks ka gaseeritud ja mittegaseeritud pudeli- ja mineraalvesi.

Leiate, et on rumalus, et kartseris viibides ei ole võimalik osta vangla kauplusest pudelivett või mineraalvett ja seda isegi juhul, kui Tallinna Vangla kraanivesi tõepoolest vastab nõuetele. Peate imelikuks, et seejuures joovad Tallinna Vangla vanglateenistuse ametnikud „Saku Lätte“ vett. Leiate, et rahva arvamusega ei ole üldse arvestatud (eelduslikult peate siin silmas vastava regulatsiooni kujundamist).

Olete oma pöördumisele lisanud koopia enda pöördumisest Tallinna Vangla poole ning samuti koopia Tallinna Vangla 11.12.2014 vastusest nr 5-18/14/32874-2 Teie taotlusele ja selgitustaotlusele.

Teie pöördumises vanglale palute vanglalt põhjendusi, miks ei ole kartseris viibides lubatud osta vangla kauplusest gaseeritud, gaseerimata või mineraalvett. Avaldate vanglale esitatud pöördumises rahulolematust, et peate jooma kartseris viibides veevärgivett (mille kõlblikkuses on Teil oma sõnul kahtlusi, milliseid Te samas siiski pöördumises ei täpsusta). Leiate, et kui Teil on raha ja võimalus pudelivett soetada, siis miks seda kartseris keelata.

Tallinna Vangla 11.12.2014 vastuses on viidatud VSKE § 60 lõikele 1, samuti sotsiaalministri 31.07.2001 määrusele nr 82 „Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid“ ja selgitatud, et 27.10.2014 AS Tallinna Vesi Laborid teostatud mõõtmistulemuste põhjal vastab Tallinna Vangla veevärgivesi joogivee kvaliteedi nõuetele. Vangla on tõdenud, et kuna VSKE § 60 lõige 1 loetleb kindla esemete nomenklatuuri, mida võib kartseris isikul olla, siis võib isik kartseris olles osta vaid neid esemeid, mis on talle kartseris lubatud. Seega ei saa kartseris viibija osta vangla kauplusest toiduaineid ja pudelivett. Vangla selgitab, et kuna kartseris lubatud esemed on määratletud sisekorraeeskirjas (ministri määrus), siis ei saa Tallinna Vangla seda muuta.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

[], selgitan Teile, et õiguskantsleril on tulenevalt õiguskantsleri seadusest 2 peamist pädevust. Nendeks on nn *ombudsman* pädevus (kontroll, kas riigiasutus või muu avalikke ülesandeid täitev subjekt järgib põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava) ning nn normikontroll, ehk pädevus hinnata, kas seadus või mõni muu õigustloov akt vastab põhiseadusele ja seadusele. Ministri määruse puhul (milleks sisekorraeskiri on) saab õiguskantsler hinnata selle vastavust Eesti Vabariigi põhiseadusele ja seadusele ning Teie soovitud pöördumine ministri poole oleks mõeldav vaid juhul, kui õiguskantsler sedastab probleemi VSKE § 60 lõike 1 põhiseaduspärasuses.

Seega käsitlengi Teie pöördumist kui avaldust, milles soovite, et kontrolliksin VSKE § 60 lõike 1 põhiseaduspärasust osas, milles see ei võimalda osta kartserikaristuse kandmise ajal vangla kauplusest pudelivett ja mineraalvett.

Täpsustamaks veelgi menetluse eset, nendin, et Riigikohus on kartseris viibiva kinnipeetava õiguse osas vangla kauplusest asju soetada tõdenud: „Kui karistamise käskkirjaga piiratakse kartseris lubatud kaupade ostmist, siis tuleb selle piirangu kohaldamist eraldi põhjendada. Kui aga kinnipeetavale jääb õigus osta kartseris lubatud asju, siis puudub vajadus karistamise käskkirjas ära näidata, et kinnipeetav muid asju osta ei saa.“¹ Leian, et Riigikohus on osutatud lahendis seisukohal, et teatud piirangud kartseris viibijale tulenevad juba kartserirežiimist endast ja antud juhul on selleks ka piirang lubada kartserikaristuse kandmise ajal osta vangla kauplusest vaid neid asju, mis on kartseris isikule lubatud. Seega taandub Teie tõstatatud küsimus tegelikult sellele, milliseid asju on justiitsminister lubanud kartserikaristuse ajal kinnipeetaval kasutada (VSKE § 60 lõige 1), kuna kartseris lubatud asju on isikul võimalik soetada ka kartserikaristuse ajal vangla kauplusest, kui vastavat õigust ei ole eraldi piiratud VangS § 65¹ lõike 4 kohaselt.

Märgin, et õiguskantsler on VSKE § 60 lõike 1 põhiseaduspärasust juba varasemalt hinnanud ning nimetatud seisukoht ei ole muutunud. Lisan õiguskantsleri varasema arvamuse koopia käesoleva vastuse juurde ning ei hakka seal juba selgitatud üle kordama või siinkohal täies mahus taasesitama. Piirdun tõdemusega, et tuginen ka käesoleval juhul õiguskantsleri 30.11.2009 kirjas nr 6-3/091244/0907257 toodule ning lisan järgnevalt sellele vaid konkreetselt Teie pöördumisest lähtuvaid argumente.

Pean siiski vajalikuks õiguskantsleri 2009. aasta seisukohast esile tõsta paari asjaolu. Nimelt kuna kartserikaristus on kõige rangem distsiplinaarkaristus, siis on oluline, et see oleks võimalikult efektiivne. Kartserikaristuse muudab efektiivseks eelkõige režiim, millele kinnipeetav kartserisse paigutamisel allutatakse. Režiimi üheks osaks on kartserikambri ja tavalise eluosakonna kambri mõningane erinemine kinnipidamistingimuste osas. Teisalt on kartserirežiimi puhul oluline see, et kartserikambri on keelatud enamus kinnipeetava isiklikest asjadest, mis loob põhilise erinevuse eluosakonna kambri ja kartserikambri vahel. Kartseris isiklike asjade kasutamise piirang on kehtestatud eesmärgiga muuta kartserikaristus, kui kõige rangem distsiplinaarkaristus, efektiivseks. Kui kartseris oleksid kinnipeetavale lubatud kõik tema isiklikud asjad, siis ei erineks kartseris viibimine oluliselt viibimisest eluosakonna kambri.

Õiguskantsleri 2009. aasta seisukohas on hinnatud mh nt deodorandi puudumist VSKE § 60 lõikes 1 toodud nimistus ning leitud, et deodorandi olemasolu kartseris ei ole primaarne, kuna juba VSKE § 60 lõike 1 alusel kasutada lubatud esemed võimaldavad isikul inimväärikust kaotamata kartserikaristust kanda.

¹ RKHko 05.12.2011, nr 3-3-1-41-11. p 28.

Tulles Teie pöördumise juurde, siis osutan, et vastavalt sotsiaalministri 31.12.2002 määruse nr 150 „Toidunormid kinnipidamisasutustes“ § 3 lõikele 5 võimaldatakse joogivett kinnipeetavale 1,2–1,5 liitrit päevas ja seda sõltumata isiku enda soovil soetatud pudelivee olemasolust. Nõuetele vastava kvaliteediga joogivesi peab olema vangla poolt tagatud ka kartseris viibijale. Te ei ole oma avalduses väitnud, et kartseris viibides ei ole Teile olnud kättesaadav veevärgivesi. Argumentidena, miks Te ei soovi veevärgivett juua, olete toonud vaid ebamäärase ja faktidega kinnitamata kahtluse, et see ei ole võib olla joogikõlbulik, ning selle, et Teil oleks võimalus pudelivett osta. Märgin, et mul puudub kahtlus arvata, et Tallinna Vanglas pakutav veevärgivesi ei vasta kehtestatud nõuetele. Vangla on oma 11.12.2014 kirjas mõõtmistulemustele osutanud ja mingit teavet, mis annaks põhjust neis kahelda, ei sisaldu ei Teie avalduses ega ole jõudnud õiguskantslerini muul moel. Seega on Tallinna Vangla taganud Teile ja tagab ka teistele kinnipeetavatele eelduslikult küllaldaselt määral joogikõlblikku veevärgivett.

Nagu öeldud, ei tohi kartserikaristuse ajal kasutada lubatud asjade ring tuua kaasa isiku inimväärikut alandavat kohtlemist. Puhta ja nõuetele vastava joogivee kättesaadavus on kahtlemata äärmiselt oluline, ent seda on võimalik tagada ka nõuetekohase veevärgivee külladase kättesaadavusega. Sellises olukorras on võimalus pudelivett ja mineraalvett tarvitada pigem mitte esmase inimväärিকা kohtlemise osis vaid täiendav hüve, mille ära jätmise on minu hinnangul distsiplinaarkaristuse efektiivsuse tõstmiseks mõeldav. Hoidudes distsiplinaarrikkumistest, on kinnipeetaval võimalik kehtiva õigusega sätestatud piires soovi korral pudeli- ja mineraalvett soetada ja tarvitada ning vastava õiguse piiramine kartseris ei too kaasa isiku inimväärikut alandavat kohtlemist olukorras, kus nõuetele vastav joogivesi on seaduses sätestatud ulatuses kättesaadav.

Eeltoodu põhjal asun seisukohale, et ei saa tuvastada justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ § 60 lõike 1 vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega selles, et sättes nimetatud kartseris lubatud asjade hulgast puudub pudeli- ja mineraalvesi.

Lugupidamisega

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Lisa: 9 lehel 1 eks (koopia õiguskantsleri 31.11.2009 kirjast nr 6-3/091244/0907257)